

Unitatis redintegratio w Katechizmie Kościoła Katolickiego (1992)

Wpromulgowanym przez bł. Jana Pawła II w roku 1992 Katechizmie Kościoła Katolickiego¹ soborowy Dekret o ekumenizmie jest cytowany lub powoływany wielokrotnie. Największe nagromadzenie owych przytoczeń i odsyłaczy ma oczywiście miejsce w paragrafie poświęconym jedności Kościoła – jednak znajdują się one także w częściach dotyczących przekazywania Objawienia, świętości i powszechności (katolickości) Kościoła, sakramentów, chrztu, Eucharystii i Modlitwy Pańskiej.

Zgodnie z naturą *Unitatis redintegratio* dokument ten jest powoływany na ogół w powiązaniu z odniesieniami do Konstytucji dogmatycznych *Vaticanum II* (zwłaszcza *Lumen gentium*). Cytowany jest również w zestawieniu z dokumentami *stricte* pastoralnymi (*Gaudium et spes*, *Dignitatis humanae*), czasami także razem z normami *Kodeksu Prawa Kanonicznego*. Tylko w jednym przypadku (KKK 90, w związku z zagadnieniem powiązania dogmatów) Katechizm odsyła równocześnie do *UR* i dokumentu Magisterium sprzed *Vaticanum II*.

aneks 5: **katechizm**

¹ Tekst Katechizmu
cytujemy według wydania
pierwszego (1994)
z uwzględnieniem
poprawek z 1998
(tzw. *corrigenda*).
Numerację przypisów KKK
poprawiono zgodnie
z polskim wydaniem
drugim (2002).

CZĘŚĆ PIERWSZA: WYZNANIE WIARY

KKK 90

[Dogmaty wiary]

Wzajemne związki i spójność dogmatów można odnaleźć w całości Objawienia tajemnicy Chrystusa [54]. Trzeba bowiem pamiętać, że *różnorodność ich związków z podstawami wiary chrześcijańskiej wyznacza porządek, czyli hierarchię prawd nauki katolickiej* [55].

² → UR 11 [6].

[54] Por. Sobór Watykański I: DS 3016: *Nexus mysteriorum*; Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 25.

[55] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 11².

KKK 94

[Wzrost w rozumieniu wiary]

Dzięki pomocy Ducha Świętego w życiu Kościoła może wzrastać rozumienie zarówno rzeczywistości, jak też słów depozytu wiary: – przez *kontemplację oraz dociekanie wiernych, którzy rozważają je w swoim sercu* [60], szczególnie przez *dociekania teologiczne, które zmierzają do coraz głębszego poznania prawdy objawionej* [61]; – przez głębokie rozumienie *spraw duchowych*, których doświadczają wierzący [62]; *Divina eloquia cum legente crescunt – Słowa Boże wzrastają wraz z tym, kto je czyta* [63]; – przez *nauczanie tych, którzy wraz z sukcesją biskupią otrzymali niezawodny charyzmat prawdy* [64].

[60] Sobór Watykański II, Konstytucja *Dei verbum*, 8.

[61] Sobór Watykański II, Konstytucja *Gaudium et spes*, 62; por. 44; Konstytucja *Dei verbum*, 23, 24; Dekret *Unitatis redintegratio*, 4.

[62] Por. Sobór Watykański II, Konstytucja *Dei verbum*, 8.

[63] Św. Grzegorz Wielki, *Homilia in Ezechielem*, 1, 7, 8: PL 76, 843 D.

[64] Sobór Watykański II, Konstytucja *Dei verbum*, 8.

I Kościół jest jeden

Święta tajemnica jedności Kościoła [232]

Kościół jest jeden ze względu na swoje źródło: *Największym wzorem i zasadą tej tajemnicy jest jedność jednego Boga Ojca i Syna w Duchu Świętym, w Troistości Osób* [233]. Kościół jest jeden ze względu na swego Założyciela: *Syn Wcielony, Księżę pokoju, pojednał wszystkich ludzi z Bogiem przez krzyż swój, przywracając wszystkim jedność w jednym Ludzie i w jednym Ciele* [234]. Kościół jest jeden ze względu na swoją duszę: *Duch Święty, który mieszka w wierzących i napęłnia cały Kościół oraz nim kieruje, jest sprawcą tej dziwnej wspólnoty wiernych i tak dogłębnie wszystkich zespała w Chrystusie, że jest zasadą jedności Kościoła* [235]. Jedność należy więc do istoty Kościoła:

Jaka zdumiewająca tajemnica! Jest jeden Ojciec wszechświata, jest jeden Logos wszechświata, a także jeden Duch Święty, wszędzie ten sam; jest także jedna dziewica, która stała się matką, i chętnie nazywam ją Kościołem [236].

[232] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 2³.

[233] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 2⁴.

[234] Sobór Watykański II, Konstytucja *Gaudium et spes*, 78.

[235] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 2⁵.

[236] Klemens Aleksandryjski, *Paedagogus*, 1, 6.

[...]

Jakie są więzy jedności Kościoła? *Na to [...] wszystko przyobleczcie miłość, która jest więzią doskonałości* (Kol 3,14). Jedność Kościoła pielgrzymującego jest zapewniana także przez widzialne więzy komunii:

- wyznanie jednej wiary otrzymanej od Apostołów;
- wspólne celebrowanie kultu Bożego, przede wszystkim sakramentów;

KKK 813

³ → UR 2 [14].

⁴ → UR 2 [15].

⁵ → UR 2 [7].

KKK 815

– sukcesję apostołską za pośrednictwem sakramentu święceń, która to sukcesja strzeże braterskiej zgody rodziny Bożej [238].

⁶ Prawdopodobnie → UR 2 [11-12].

[238] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 2⁶; Konstytucja *Lumen gentium*, 14; KPK, kan. 205.

KKK 816

To jest ten jedyny Kościół Chrystusowy [...] który Zbawiciel nasz po zmartwychwstaniu swoim powierzył do pasienia Piotrowi, zlecając jemu i pozostałym Apostołom, aby go krzewili i nim kierowali [...]. Kościół ten, ustanowiony i zorganizowany na tym świecie jako społeczność, trwa w Kościele katolickim, rządzonego przez następcę Piotra oraz biskupów pozostających z nim we wspólnocie (communio) [239].

Dekret o ekumenizmie Soboru Watykańskiego II wyjaśnia: *Pełnię bowiem zbawczych środków osiągnąć można jedynie w katolickim Kościele Chrystusowym, który stanowi powszechną pomoc do zbawienia. Wierzimy mianowicie, że jednemu Kolegium Apostolskiemu, któremu przewodzi Piotr, powierzył Pan wszystkie dobra Nowego Przymierza celem utworzenia jednego Ciała Chrystusowego na ziemi, z którym powinni zjednoczyć się całkowicie wszyscy, już w jakiś sposób przynależący do Ludu Bożego [240].*

[239] Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 8.

[240] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3⁷.

⁷ → UR 3 [14-15].

Rany zadane jedności

KKK 817

Istotnie *w tym jednym i jedynym Kościele Bożym już od samego początku powstały pewne rozłamy, które Apostoł surowo karci jako godne potępienia. W następnych zaś wiekach zrodziły się jeszcze większe spory, a niemałe społeczności odłączyły się od pełnej wspólnoty (communio) z Kościołem katolickim, często nie bez winy ludzi z jednej i drugiej strony [241].* Rozłamy, które ranią jedność Ciała Chrystusa [wyróżnia się herezję, apostazję i schizmę [242]], nie dokonują się bez grzechów ludzi:

Gdzie jest grzech, tam zjawia się wielość, tam schizma, tam herezja, tam niezgoda. Gdzie natomiast jest cnota, tam jest jedność,

tam wspólnota, która sprawia, że wszyscy wierzący mają jedno ciało i jedną duszę [243].

[241] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3⁸.

[242] Por. KPK, kan. 751.

[243] Orygenes, *Homiliae in Ezechielem*, 9, 1.

⁸ → UR 3 [1-2].

Tych, którzy rodzą się dzisiaj we wspólnotach powstałych na skutek rozłamów i *przepajają się wiarą w Chrystusa, nie można obwiniać o grzech odłączenia. A Kościół katolicki otacza ich braterskim szacunkiem i miłością [...]. Usprawiedliwieni z wiary przez chrzest należą do Ciała Chrystusa, dlatego też zdobi ich należne im imię chrześcijańskie, a synowie Kościoła katolickiego słusznie ich uważają za braci w Panu* [244].

KKK 818

[244] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3⁹.

⁹ → UR 3 [3-4].

Ponadto *liczne pierwiastki uświęcenia i prawdy* [245] istnieją poza widzialnymi granicami Kościoła powszechnego: *spisane słowo Boże, życie w łasce, wiara, nadzieja, miłość oraz inne wewnętrzne dary Ducha Świętego oraz widzialne elementy* [246]. Duch Chrystusa posługuje się tymi Kościołami i wspólnotami kościelnymi jako środkami zbawienia, których moc pochodzi z pełni łaski i prawdy, jaką Chrystus powierzył Kościołowi powszechnemu. *Wszystkie te dobra pochodzą od Chrystusa i prowadzą do Niego* [247] oraz *nakłaniają do jedności katolickiej* [248].

KKK 819

[245] Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 8.

[246] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3¹⁰; por. Konstytucja *Lumen gentium*, 15.

[247] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3¹¹.

[248] Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 8.

¹⁰ → UR 3 [8].

¹¹ → UR 3 [9].

Chrystus od początku użył (jedności) swemu Kościołowi; wierzymy, że ta jedność trwa nieutrącalnie w Kościele katolickim i ufamy, że z dniem każdym wzrasta aż do skończenia wieków [249].

KKK 820

Chrystus zawsze udziela swemu Kościołowi daru jedności, ale Kościół musi zawsze modlić się i pracować, by strzec, umacniać

i doskonalić jedność, której Chrystus pragnie dla niego. Dlatego sam Jezus modlił się w godzinie swojej męki i nie przestaje modlić się do Ojca o jedność swoich uczniów: [...] *aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, aby świat uwierzył, żeś Ty Mnie posłał* (J 17, 21). Pragnienie ponownego odnalezienia jedności wszystkich chrześcijan jest darem Chrystusa i wezwaniem Ducha Świętego [250].

¹² → UR 4 [5].

¹³ Prawdopodobnie → UR

1 [5-6].

[249] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 4¹².

[250] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 1¹³.

KKK 821

Aby jak najlepiej odpowiedzieć na te wymagania, konieczne jest spełnienie następujących warunków:

- stała *odnowa* Kościoła w coraz większej wierności jego powołaniu. Taka odnowa jest mocą ruchu zmierzającego do jedności [251];
- *nawrócenie serca*, *by wieść życie w duchu Ewangelii* [252], ponieważ to niewierność członków wobec daru Chrystusa powoduje podziały;
- *wspólna modlitwa*, ponieważ *nawrócenie serca i świętość życia łącznie z publicznymi i prywatnymi modlitwami o jedność chrześcijan należy uznać za duszę całego ruchu ekumenicznego, a słusznie można je zwać ekumenizmem duchowym* [253];
- *wzajemne poznanie braterskie* [254];
- *formacja ekumeniczna* wiernych, a zwłaszcza kapłanów [255];
- *dialog* między teologami i spotkania między chrześcijanami różnych Kościołów i wspólnot [256];
- *współpraca* między chrześcijanami w różnych dziedzinach służby ludziom [257].

[251] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 6.

[252] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 7¹⁴.

[253] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 8¹⁵.

[254] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 9.

[255] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 10.

[256] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 4; 9; 11.

[257] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 12.

¹⁴ → UR 7 [9].

¹⁵ → UR 8 [1].

O przywrócenie jedności powinien troszczyć się *cały Kościół, zarówno wierni, jak i ich pasterze* [258]. Trzeba jednak mieć świadomość, że *ten święty plan pojednania wszystkich chrześcijan w jedności jednego i jedyne Kościoła Chrystusowego przekracza ludzkie siły i zdolności*. Dlatego więc pokładamy całą naszą nadzieję w modlitwie Chrystusa za Kościół, w miłości Ojca ku nam, w mocy Ducha Świętego [259].

[258] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 5¹⁶.

[259] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 24¹⁷.

KKK 822

¹⁶ → UR 5 [1].

¹⁷ → UR 24 [5-6].

[II Kościół jest święty]

Kościół zjednoczony z Chrystusem jest uświęcany przez Niego; przez Niego i w Nim staje się on również *uświęcający: Uświęcenie człowieka w Chrystusie i uwielbienie Boga [...]* jest celem wszystkich innych dzieł Kościoła [263]. *To właśnie w Kościele złożona została pełnia środków zbawienia* [263]. W nim *dzięki łasce Bożej osiągamy świętość* [265].

[263] Sobór Watykański II, Konstytucja *Sacrosanctum Concilium*, 10.

[264] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3¹⁸.

[265] Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 48.

KKK 824

¹⁸ → UR 3 [4].

[...]

A podczas gdy Chrystus, święty, niewinny, niepokalany, nie znał grzechu, lecz przyszedł dla prześlągnięcia jedynie za grzechy ludu, Kościół obejmujący w łonie swoim grzeszników, święty i zarazem ciągle potrzebujący oczyszczenia, podejmuje ustawicznie pokutę i odnowienie [270]. Wszyscy członkowie Kościoła, łącznie z pełniącymi w nim urzędy, muszą uznawać się za grzeszników [271]. We wszystkich kąkol grzechu jest jeszcze zmieszany z dobrym ziarnem ewangelicznym aż do końca wieków [272]. Kościół gromadzi więc grzeszników objętych już zbawieniem Chrystusa, zawsze jednak znajdujących się w drodze do uświęcenia:

Kościół jest więc święty, chociaż w swoim łonie obejmuje grzeszników, albowiem cieszy się nie innym życiem, jak życiem

KKK 827

łaski; jeśli jego członki karmią się nią, uświęcają się, jeśli zaś odwracają się od niej, obciążają się grzechami i winami, które stoją na przeszkodzie w rozszerzaniu się jego promiennej świętości. Dlatego Kościół cierpi i czyni pokutę za te grzechy, mając władzę uwalniania od nich swoich synów przez Krew Chrystusa i dar Ducha Świętego [273].

[270] Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 8; por. Dekret *Unitatis redintegratio*, 3; 6.

[271] Por. 1 J 1, 8-10.

[272] Por. Mt 13, 24-30.

[273] Paweł VI, Wyznanie wiary *Ludu Bożego*, 19.

III Kościół jest powszechny

[Kto należy do Kościoła powszechnego?]

KKK 838

Co się zaś tyczy tych ludzi, którzy będąc ochrzczeni, noszą zaszczytne imię chrześcijan, ale nie wyznają całej wiary lub nie zachowują jedności wspólnoty pod zwierzchnictwem następcy Piotra, to Kościół wie, że jest z nimi związany z licznych powodów [294]. Ci przecież, co wierzą w Chrystusa i otrzymali ważne chrzest, pozostają w jakiejś, choć niedoskonałej wspólnocie ze społecznością Kościoła katolickiego [295]. Z Kościołami prawosławnymi ta wspólnota jest tak głęboka, że niewiele jej brakuje, by osiągnęła pełnię dopuszczającą wspólne celebrowanie Eucharystii Pana [296].

¹⁹ → UR 3 [5].

[294] Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 15.

[295] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3¹⁹.

[296] Paweł VI, Przemówienie (14 grudnia 1975); por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 13-18.

[Misje – wymóg powszechności Kościoła]

Posłanie Kościoła wymaga wysiłku na rzecz *jedności chrześcijan* [328]. Istotnie *rozbitcie między chrześcijanami jest jednak dla Kościoła zaporą na drodze do urzeczywistnienia właściwej mu pełni katolickości w tych dzieciach, które przez chrzest wprowadzie do niego przynależą, ale odłączyły się od pełnej wspólnoty z nim. Owszem, nawet samemu Kościołowi utrudnia to w konkretnym życiu uwypuklenie pełni katolickości pod każdym względem* [329].

KKK 855

[328] Por. Jan Paweł II, Encyklika *Redemptoris missio*, 50.

[329] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 4²⁰.

²⁰ → UR 4 [18-19].

[III Życie konsekrowane]

[Życie zakonne]

Życie zakonne, powstałe w pierwszych wiekach chrześcijaństwa na Wschodzie [441] i praktykowane w instytutach kanonicznie erygowanych przez Kościół [442], różni się od innych form życia konsekrowanego przez swój aspekt kultowy, publiczną profesję rad ewangelicznych, życie braterskie prowadzone we wspólnocie, świadectwo dawane zjednoczeniu z Chrystusem i Kościołem [443].

KKK 925

[441] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 15²¹.

[442] Por. KPK, kan. 573.

[443] Por. KPK, kan. 607.

²¹ Prawdopodobnie

→ UR 15 [7].

CZĘŚĆ DRUGA: CELEBRACJA MISTERIUM CHRZEŚCIJAŃSKIEGO

[III Sakramenty wiary]

KKK 1126

Ponadto, ponieważ sakramenty wyrażają i rozwijają jedność wiary w Kościele, *lex orandi* jest jednym z istotnych kryteriów dialogu, który dąży do przywrócenia jedności chrześcijan [39].

[39] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 2 i 15.

[Tradycje liturgiczne a powszechność Kościoła]

KKK 1202

Różne tradycje liturgiczne narodziły się ze względu na samo posłanie Kościoła. Kościoły tego samego obszaru geograficznego i kulturowego zaczęły celebrować misterium Chrystusa, stosując szczególne formy wyrazu, typowe dla danej kultury: w tradycji *depozytu wiary* [72], w symbolice liturgicznej, w organizowaniu wspólnoty braterskiej, w teologicznym rozumieniu misteriiów i w różnych formach świętości. W taki sposób Chrystus, Światło i Zbawienie wszystkich narodów, w życiu liturgicznym Kościoła ukazuje się ludowi i kulturze, do których ten Kościół został posłany i w których się zakorzenił. Kościół jest powszechny; może zintegrować w swojej jedności wszystkie prawdziwe bogactwa kultur, dokonując ich oczyszczenia [73].

[72] Por. 2 Tm 1, 14.

[73] Por. Sobór Watykański II, Konstytucja *Lumen gentium*, 23; Dekret *Unitatis redintegratio*, 4.

[VII Łaska chrztu]

[Sakramentalny węzeł jedności chrześcijan]

Chrzest stanowi podstawę wspólnoty między wszystkimi chrześcijanami, również z tymi, którzy nie są jeszcze w pełnej komunii z Kościołem katolickim. *Ci przecież, co wierzą w Chrystusa i otrzymali ważnie chrzest, pozostają w jakiejś, choć niedoskonałej wspólnocie ze społecznością Kościoła katolickiego [...] usprawiedliwieni z wiary przez chrzest należą do Ciała Chrystusa, dlatego też zdoła ich należne im imię chrześcijańskie, a synowie Kościoła katolickiego słusznie ich uważają za braci w Panu* [66]. *Chrzest stanowi sakramentalny węzeł jedności trwający między wszystkimi przezeń odrodzonymi* [67].

[66] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 3²².

[67] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 22²³.

KKK 1271

²² → UR 3 [5].

²³ → UR 22 [3].

[VI Uczta Paschalna]

[Owoce komunii]

Kościół wschodnie, które nie są w pełnej komunii z Kościołem katolickim, celebryją Eucharystię z wielką miłością. *Kościół te mimo odłączenia posiadają prawdziwe sakramenty, szczególnie zaś, na mocy sukcesji apostoelskiej, kapłaństwo i Eucharystię, dzięki którym są dotąd z nami zjednoczone* [217]. Pewna jedność *in sacris*, a więc w Eucharystii, jest *w odpowiednich okolicznościach i za zgodą kościelnej władzy [...] nie tylko możliwa, ale i wskazana* [218].

[217] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 15²⁴.

[218] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 15²⁵; por. KPK, kan. 844, § 3.

KKK 1399

²⁴ → UR 15 [5].

²⁵ Tamże.

KKK 1400

Wspólnoty eklezjalne powstałe w wyniku reformacji, odłączone od Kościoła katolickiego, *nie przechowały właściwej i całkowitej rzeczywistości eucharystycznego Misterium, głównie przez brak sakramentu kapłaństwa* [219]. Z tego powodu dla Kościoła katolickiego interkomunia eucharystyczna z tymi wspólnotami nie jest możliwa. Jednak te wspólnoty eklezjalne, *sprawując w świętej Uczcie pamiątkę śmierci i zmartwychwstania Pańskiego, wyznają, że oznacza ona życie w łączności z Chrystusem i oczekują Jego chwalebego przyjścia* [220].

²⁶ → UR 22 [6].

²⁷ Tamże.

[219] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 22²⁶.

[220] Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 22²⁷.

CZĘŚĆ CZWARTA: MODLITWA CHRZEŚCIJAŃSKA

[III Ojcie „nasz”]

KKK 2791

Dlatego więc mimo podziałów chrześcijan modlitwa do „naszego” Ojca pozostaje wspólnym dobrem i nagłym wezwaniem dla wszystkich ochrzczonych. Pozostając w komunii przez wiarę w Chrystusa i przez chrzest, powinni oni uczestniczyć w modlitwie Jezusa o jedność Jego uczniów [38].

[38] Por. Sobór Watykański II, Dekret *Unitatis redintegratio*, 8; 22.